

SOPHOKLES

ANTİGONE

Türkçesi:
Sabahattin ALİ

2000'li yılların Türkiyesi için bu kavramların yerleştirmesi çok önemli. Bunun sonunda kitabı isteme, sahip olma ve bundan haz duyma duygusunun yaygınlaştığı insanların Türkiyesi, okuyan, yazan Türkiye, düşünenlerin gerçekleştirdiği Türkiye olacaktır.

Bakanlığımız 1993'te gerek çalışmaları sırasındaki değerlendirmeleri gerek Türkiye'nin her köşesinden gelen istemin yoğunlaşması nedeniyle baskı sayılarını yükseltti.

Toplumsal düşünce birikimimizi oluşturan, bu arada da ulusal kültürümüze katkıda bulunmuş olan ve fakat özel yayınevleri tarafından yayınlanmasında bilinen güçlükleri yaşayan kitapları yayınlamaya devam edeceğiz. Böylece, ulusal kültür birikimimizi yalnızca bir koruma mantığıyla değil, günümüz gereksinimlerini karşılayacak bir yaklaşımla ele almış olacağız.

Okumak ve yazmak, insanların insanca duygularının, kendi kendisiyle yalnız kalabildiği tad alma ve haz duyma anlarının yaşandığı tek alandır. İnsanlar yaşanan bu anlarının sonucunda dünyamızı süsleyen fikir ürünlerini ortaya koyuyor, yetenekli kişiler ortaya çıkıyor, hepimizin, ülkemizin, giderek dünyamızın malı oluyor.

Bu gerçek ve bilinç içinde kitap ve okumak somutunda başlattığımız girişimlerimizi 1993'te yine gündeme getiriyor "KİTAP SATIN ALIN... AYDINLANIN" diyoruz.

Çoğulcu, katılımcı, demokratik yapılı, çağını yakalamış, ona içerden bakan kuşaklar olarak yetişmemizin gerçeği bu diyorum ve buna içtenlikle inanıyorum.

D. Fikri SAĞLAR
Kültür Bakanı

Ö N S Ö Z

Antigone tragedyası, *Sophokles*'in elde mevcut yedi dramının en eskisi olarak kabul edilmektedir. İlk defa, İsa'dan evvel 442 senesinde oynanmıştır. 123 tane tiyatro eseri yazmış ve bunların 24 tanesi ile birincilik almış olan *Sophokles* bu eserinde tamamiyle olgun bir sanatkâr olarak görünmektedir.

Antigone, *Oidipus* faciasının bir devamıdır:

Oidipus, babası *Laios*'u bilmeden öldürmüştür, *Thebai*'yi ejderhadan kurtarmış ve şehre hükümdar olmuştu. Yine bilmeden anası *İokaste* ile evlenmiş ve bu izdivaçtan iki erkek (*Polynikes*, *Eteokles*) ve iki kız (*Antigone*, *İsmene*) çocuk doğmuştu. Uzun seneler tam bir saadet içinde yaşadıkdan sonra birdenbire *Thebai* şehrine bir taun musallat oldu. Halk bu korkunç âfetten yılmış bir halde, felâketin sebebini arıyor, fakat Tanrıların neye kızdıklarını bir türlü anlıyamıyordu. Nihayet kâhin *Teiresias*, *Oidipus*'un ve halkın ısrarları karşısında, Tanrıların bu hiddetinin ancak *Laios*'un kaatili bulduktan sonra yatışacağını söyledi. *Oidipus* bütün gayretiyle kaatili aramağa başladı. Fakat yine *Teiresias*'ın ağzından müthiş hakikat öğrenildi. Bunun üzerine *İokaste* kendini astı, *Oidipus* da gözlerini kendi eliyle kör etti (1).

Felâketlerin verdiği bir şaşkınlık içinde ve kör bir halde birkaç sene daha hükümdar olarak *Thebai*'de kalan *Oidipus*, mütemadiyen etrafındakilerin oyuncağı oluyordu. Günün birinde oğulları babalarının hükümdarlık haklarını da kısımağa kalktılar ve *Oidipus*'un ağzından müthiş bir beddua çıktı: kendisine yapılan hakaretlere karşılık olarak iki kardeş birbirinin kanına girecekti.

(1) *Sophokles*: *Kıral Oidipus*

Kızı Antigone ile beraber Thebai'yı terkeden Oidipus birtakım maceralardan sonra Kolonos'ta sakin ölüme kavuşunca (1) Antigone Thebai'a döndü. Orada Oidipus'un oğulları Polyneikes ile Eteokles, babalarının bedduasına uğramamak için, her türlü çekişmeden kaçınıyorlar ve sırası ile birer sene hükümdarlık ediyorlardı. Fakat günün birinde Eteokles kendisini kâfi derecede kuvvetli hissederek, sırası geldiği halde hükümeti kardeşine devretmek istemedi. Polyneikes, Argos şehrine kaçtı, oranın hükümdarı Adrastos'un kızı ile evlendi ve diğer altı kumandanla birlikte Thebai'a karşı harbe girişti. Kâhinlerin bütün ihtarlarına rağmen bu yedi kumandan yedi kapılı Thebai'a karşı yürüdüler; şehri kuşattılar; ve zaferden emin olarak hücumla kalktılar. Bu tehlikeli anda kâhin Teiresias, bir vatandaş kendini isteğiyle kurban ederse şehrin kurtulacağını, Oidipus'un öldürdüğü ejderhadan dolayı hâlâ Thebai'a kızgın olan Savaş Tanrısı Ares'in yumuşayacağını bildirdi (2). Bunun üzerine Kreon'un oğlu Megareus ejderhanın mağarasının üst tarafındaki surda kendini öldürdü ve şehrin talihini değiştirdi. Bu sırada surlara tırmanmış bulunan Argos'lu muharip Kapaneus, Tanrıların sarîh emirlerine rağmen, şehri ateşe vermek istediği için, Zeus'un bir yıldırımını yere serildi. Oidipus'un oğulları Polyneikes ile Eteokles şehrin kapılarından birinin önünde karşılaşarak birbirlerini öldürdüler. Argos'lular da hep birden dağılıp kaçtılar.

Thebai şehrinin hükümdarlığı, en yakın akraba sıfatıyla, Iokaste'nin erkek kardeşi ve ölen delikanlıların dayısı Kreon'a kaldı. Kreon derhal Eteokles için muhteşem bir cenaze merasimi yaptırdı, fakat tellâlar vasıtasıyla ayrıca şu emri de halka bildirdi; düşmanların, bu meyanda Polyneikes'in cesedi çıplak olarak harp meydanında bırakılacak ve vahşi hayvanlara terk

(1) Sophokles : *Oidipus Kolonos'ta*

(2) Oidipus'un öldürdüğü ejderha Savaş Tanrısı Ares'in oğluydu.

edilecekti. Ölüyü gömmeye ve ona, ölümlere mahsus merasim yaparak, saygı göstermeye kalkışacak olanın cezası ölümdü. Böyle keyfî bir emre itaat edileceğinden kendisi de şüphe ettiği için Polyneikes'in cesedinin başına nöbetçiler koydu (1).

Böyle bir emir hem Yunanlıların umumiyetle kabul ettikleri âdet ve kanunlara aykırı idi, hem de kızkardeşinin oğlu gibi yakın bir akrabasına ve şehrin eski hükümdarına, sarîh haklarını silâ kuvvetiyle elde etmek istedi diye, ölümünde hakarete kalkışmak kabalık ve hissizlikti. Böyle bir hareket aynı zamanda Tanrılara karşı da bir cürüm teşkil ediyordu: Çünkü Tanrılar ölümlerin gömülmesini herkes için, bilhassa ölünün akrabaları için mukaddes bir vazife sayıyorlardı. Kreon'un mânasız bir gurur ve ihtirasa kapılarak ilân ettirdiği yasak bu yüzden şehirde umumi bir memnuniyetsizliğe ve halk arasında homurdanmalara sebep oldu. Antigone bu haberi duyar duymaz, her tehlikeyi göze alarak, sevgili kardeşini gömmeye ve ona karşı mukaddes kardeşlik vazifesini yapmağa karar verdi.

Antigone tragedyası işte buradan başlamaktadır.

(1) Aeschylus: *Thebai'a karşı yedi kumandan*

**Eski Yunan has isimlerinin yazılışı
hakkında not**

Yunan eserlerinin tercümesinde Tanrı, insan ve memleket isimlerini, asıllarındaki imlâya uygun bir surette yazmağı muvafık bulduk; bunun için de bugün Avrupa milletlerinin hemen hepsinde kullanılan transcription usulünü aldık. Yunancanın her harfi, aşağıdaki cetvelde gösterildiğı gibi, tek veya çift harflerle karşılanmıştır *Th* ve *kh* gibi harfleri kullanmağı lüzum vardı; çünkü Yunancanın Θ sını da T sunu *t* ile gösteremezdik, ikisini ayırmak zaruri idi. X için de sadece *h* harfini alsaydık Yunancada sesli harflerin önüne bazen gelen ' işaretini ile karışması kabildi.

Ph çift harfine gelince, Yunancanın F harfini Avrupalılar öteden beri böyle gösterirler; vaktiyle Romalılar da öyle göstermişlerdir; demek ki o harfin telâffuzu Romalıların f harfinin telâffuzuna tamamiyle uymuyormuş.

Romalılar ve bugünkü Avrupa milletleri Yunancanın Ξ harfini de x ile gösterirler; fakat x harfi bizim alfabemizde yoktur; onun için bunun yerine *ks* çift harfini kullanmağı daha münasip bulduk.

Yunanca isimlerde *y* harfi sessiz değil, sesli harftir ve Yunancanın Y harfini gösterir; ü okunması lâzımdır. Maamafih bu telâffuz mutlak değildir; bugünkü Yunanlılar onu *i* okumaktadırlar.

Çift sesli harfleri de gene çift olarak gösterdik. Ancak (ou) yerine yalnız bir *u* koyduk; bu, şimdiki milletlerarası *transcription*'da da böyledir.

A	A	H	E	N	N	T	T
B	B	Θ	Th	Ξ	Ks	Y	Y
Γ	G	I	İ	O	O	Φ	Ph
Δ	D	K	K	Π	P	X	Kh
E	E	V	L	P	R	Ψ	Ps
Z	Z	M	M	Ε	S	Ω	O

KIŞILAR

ANTIGONE - Oidipus ile İokaste'nin kızları
İSMENE -
KREON - Thebai hükümdarı
EURYDİKE - Karısı
HAIMON - Çocukları, Antigone'nin nişanlısı
TEİRESİAS - Kâhin
KORO - Thebaili ihtiyarlar
MUHAFİZ
HABERCİ
HİZMETKÂRLAR

ANTİGONE

(Thebai'de hükümdar sarayının önü)

ANTİGONE - İsmene, kardeşim, bana en yakın insan! Acaba Oidipus'tan miras kalıp da Zeus tarafından bizim hayatımızda acısı çıkarılmıyan başka bir felâket daha var mı? Çünkü hiçbir ıstırap, hiçbir dehşet, hiçbir acı, hiçbir zillet yok ki, bunu şimdiye kadar biz iki talihsiz görmüş olmalıyım. İşte bugün yine Kumandanın¹ bütün halka ilân ettiği bu yeni emirler nedir? Biliyor musun? Sen de duydun mu? Yoksa düşmanlarımızın sevdiklerimize kötülük etmek üzere olduğundan hâlâ haberin yok mu²?

İSMENE - İki kardeşimiz de aynı günde birbirlerini öldürerek elimizden gittiğinden beri sevdiklerimize dair ne iyi, ne de kötü hiçbir haber duymadım. Argos'luların ordusu çekildiği gecedен beri, beni ne mesut, ne de bedbaht edecek bir şey işitmedim.

ANTİGONE - Ben de bunu sezmiştim, bunun için seni dışarıya, saray kapısının önüne çağırttım ki, kimse duymadan sana haber vereyim.

İSMENE - Ne var? Alnında karanlık düşüncelerin izi dolaşiyor.

ANTİGONE - Kreon, kardeşlerimizden yalnız birine gömülmek şerefini bahşedip ötekini mezardan mahrum etmedi mi? Diyorlar ki, Eteokles'i mukaddes kanunlara ve âdetlere uyararak, ölüm diyarına şerefiyle gitmesi için toprağın kucağına bıraktırmış; fakat diyorlar ki, Polyneikes'in yerlere serilen zavallı

1 Antigone'nin Kreon'dan Kumandan diye bahsetmesi ona Hükümdar demeye bir türlü dili varmadığını gösteriyor.

2 Düşmanlarımız: Kreon; sevdiklerimiz: Polyneikes.

cesedini hiçbir vatandaşın mezara koymamasını, hiç kimse-
nin onun için matem tutmamasını, mezarsız ve matemsiz bı-
rakılarak, daha şimdiden bu zengin ziyafete gözlerini diken
kuşlara terk edilmesini ilân etmiş. İşte, diyorlar ki, iyi kalpli
Kreon'un sana ve bana -bilhassa bana- açıkça bildirdiği bu
imiş. Meseleyi icabettiği şekilde kavramıyanlara iyice anlat-
mak için bizzat kendisi de geliyormuş; ve bu emre aykırı ha-
reket edilmesini küçümsemiyecekmiş: bunu yapana alenen
taşlanarak öldürmek cezası konmuş. İşte başımıza gelenler.
Şimdi asil bir soyun asil çocuğu musun, yoksa soysuz mu-
sun, bunu göstereceksin.

İSMENE - Fakat, zavallı kardeşim, iş böyleyse ben bunun önü-
ne geçmek veya bir çare bulmak için ne yapabilirim?

ANTİGONE - Benimle el birliği yapar mısın? Bunu soruyorum.

İSMENE - Nasıl bir tehlikeye atılmak istiyorsun? Neler yapma-
yı tasarlıyorsun?

ANTİGONE - Ölüyü benimle beraber oradan kaldırmaya yar-
dım eder misin?

İSMENE - Yasağa rağmen onu gömmek mi istiyorsun?

ANTİGONE - Evet, sen istemesen bile ben, benim ve senin öz
kardeşimizi gömmek istiyorum. Çünkü kimsenin bana vefa-
sız demesini istemiyorum.

İSMENE - Çılgın, Kreon'un sözüne karşı mı duracaksın?

ANTİGONE - O, benim olan şeyi benden alamaz.

İSMENE - Ah kardeşim, düşün bir kere, zalim talih babamızı
nasıl zillet içinde elimizden aldı, nasıl kendi ayıplarını kendi
ortaya dökerek kendi elleriyle kendi gözlerini çıkardı; anası
ve karısı - ikisi de aynı şahıstı - kendini asarak günahkâr ha-
yatına nasıl bir son verdi ve kardeşlerimizin ikisi de, aynı
günde, birbirlerine kıyarak, beraberce ve birbirlerinin eliyle
nasıl yürekler acısı bir ölüme kavuştular. Şimdi biz ikimiz
kaldık. Bak, eğer kanuna aykırı hareket edip hükümdarın
hükmüne ve kudretine karşı gelirse ne korkunç bir ölümler
öleceğiz. Hayır, bize yakışan, kadın olduğumuzu ve erkekle-

re karşı mücadele için yaratılmadığımızı düşünmektir. Hem
sonra böyle sert bir hükümdarın tebası olduğumuz için bun-
lara, hatta daha beterine tahammül etmemiz lâzımdır. Bunun
için, toprak altında yatanlara yalvaracağım. Ve zor karşısında
böyle yaptığım için beni affetmelerini dileyerek. Başımızda-
kilere boyun eğeceğim. Çünkü yapamıyacağım işlere kalkış-
mak akıl kârı değildir.

ANTİGONE - Artık ısrar etmiyorum, hatta kendiliğinden bana
yardım etmek istesen bile kabul etmiyeceğim. Sen bildiğini
yap, ben onu mezarına koyacağım. Bunu yaptıktan sonra
ölürsem ne mutlu bana. O zaman, sevdiğim insanın yanında
dinlenirim ve onun yüzünden yaptığım bu aziz suç için o da
beni sever. Dirilerden çok ölülerin hoşuna gitmek isterim.
Çünkü onların yanında ebediyen kalacağım. Sen işine gelir-
se, tanrıların katında şerefli olanı hor görebilirsin.

İSMENE - Benim onu hor gördüğüm yok. Yalnız devlete karşı
koymak elimden gelmez.

ANTİGONE - Sen bahane arıya dur. Ben aziz kardeşime bir
mezar kazmaya gidiyorum.

İSMENE - Eyvah, zavallı, senin için ne kadar korkuyorum.

ANTİGONE - Benim için hiç üzülme. Sen kendi başına gele-
cekten sakınmaya bak.

İSMENE - Pekâlâ, fakat hiç olmazsa bu niyetini başka kimseye
açma, gizli tut, ben de öyle yapacağım.

ANTİGONE - Ah, istersen bağıra bağıra ilân et. Susarsan ve
bunu herkese bildirmezsene senden daha çok nefret edeceğim.

İSMENE - Tüyler ürperten şeyler yapmak için ne kadar ateşli
bir kalbin var?

ANTİGONE - Fakat ben hoşlarına gitmek istediğim kimselerin
hoşuna gittiğimi biliyorum.

İSMENE - Eğer başarabilirsen! Fakat sen imkânsız bir şey yap-
mak istiyorsun.

ANTİGONE - Pekâlâ, elimden gelmezse vazgeçerim.

İSMENE - İmkânsız şeyleri yapmağa yeltenmek doğru değildir.

ANTİGONE - Böyle konuştuğça senden daha çok nefret ediyorum; aynı zamanda o ölünün de haklı olarak ebedî nefretini kazanacaksın! Bırak da ben bu düşüncesizliğimle o korkunç âkıbete uğrıyayım. Başıma gelecek her felâkete rağmen bir şey bana kalacaktır: güzel bir ölüm.

İSMENE - Öyleyse dilediğini yap. Sen bir çılgınsın, fakat sevdiğin kimselerin hakiki bir dostusun¹.

(Her ikisi de ayrı taraflardan çıkarlar. Koro girer.)

KORO - Parla ey güneş, ey güzel ışık, yedi kapılı Thebai şehri sene evvelce hiç böyle görmemişti. Nihayet bugün keyifle meydana çıktın, altın günün içinde görüldün. Dirke ırmağının² coşkun sularında dolaştın. Ve Argos'tan silâhlanıp gelen beyaz kalkanlı düşmanını,³ dizginleri koyuverip alabildiğine kaçmaya sevk ettin.

Bu düşmanı Polyneikes bize karşı ve haksız bir dava için ayaklandırmıştı ve Kartal gibi acı sesler çıkararak yurdumuza saldırıyorlardı. Kalkanlarının kar gibi beyaz kanadlarına sığınmışlar ve bol bol silâhlanmışlardı. At yeleli miğferleri vardı.

Çatılarımızın üstünde, yükseklerde süzülüyorlardı⁴. Öldürücü mızraklarıyla, açılmış kocaman bir ağız gibi, yedi kapımızın dileklerini tehdid ediyorlardı.

Fakat korkunç ağzının hırsını kanımızla söndüremeden, ve kulelerimizin etrafını Hephaistos'un⁵ çıralı alevleri sarmadan kaçtı.

Şimdi kartalın arkasından Ares'in⁶ yıldırımları gürüyor

- 1 İsmene'nin Antigone'ye, yaptığı işte hak verdiği anlaşılıyor. Kendisini ona iştiraktan meneden sadece biraz korkak oluşudur.
- 2 Dirke, Thebai civarında bir pınarın ve bir derenin ismidir.
- 3 Aiskhylos, "Thebai'ye karşı yedi kumandan" adlı dramında, Argos'luların kalkanlarının beyaz olduğunu söylerler.
- 4 Argos ordusu yukarıda kartala benzetildiği için bu teşbih yapılmıştır.
- 5 Hephaistos ateş tanrısıdır, thebai'yi himaye ederdi; çam odunundan halk edildiği için bu teşbih yapılmıştır.
- 6 Ares, harp tanrısıdır (Mars).

ve yaman dövüşen Thebai ejderhasını yenemeyeceğini ona anlatıyordu¹. Yüksekten atan mağrurlardan nefret eden Zeus, onların coşkun bir nehir gibi saldırdıklarını, ve mânasız bir gururla altın silâhlarını şakırdattıklarını görünce, mazgallara ilk tırmanan ve orada zafer naraları atan adama ateşini fırlattı.

Ve o, elindeki meşale, kudurmuş gibi çılgın bir cüretle bize kin ve nefretini haykırmak üzereyken gürültü içinde yuvarlanıp yere düştü. Haklıların kudretli yardımcısı, Harb Tanrısı Tres başkalarına da başka türlü haddini bildirdi. Yedi kapıya yedi kumandan dikilmişti. Mert merde karşıydı. Bunlar silahlarını muzaffer Zeus'a bıraktılar. Yalnız, aynı anadan doğan ve aynı kanı taşıyan iki kişi kin içinde, birbirlerine aynı kuvvette iki mızrak fırlatarak müşterek bir ölümden birleştiler.

Fakat bu sırada şanlı Tanrıça Nike² zafer arabalarıyla dolu Thebai şehrine neşe içinde tekrar geldi³.

Bunun için artık bugün harbi hiç düşünmiyelim. Bütün mâbetlere her gece şarkılar söyleyerek gidelim ve danslarıyla Thebai'yi yerinden oynatan Bakkhos bize rehberlik etsin⁴.

İşte bakın, Kreon, Menoikeus'un oğlu, yurdun bugünkü hükümdarı. Tanrıların sebeb olduğu yehi hadiseler üzerine buraya geliyor. Acaba nasıl bir karar onu, tellâl çağırarak burada ihtiyar meclisini toplamaya sevk etti?

KREON - Yurttaşlarım. Tanrılar, çetin fırtınaların kucığına düşmüş olan şehrimizi tekrar selâmete çıkardı. Ben de şimdi herkesten evvel sizleri buraya topladım. Çünkü Laios'un tahtını ve devletini nasıl her zaman mukaddes tuttuğumuzu ve ondan sonra şehrimizi idare eden Oidipus'a ve o aramızdan

- 1 Thebai ordusunun kalkanlarında bir ejderha resmi vardı.
- 2 Zafer tanrıçası
- 3 Thebai zafer arabalarının çokluğu ile meşhurdu.
- 4 Şarap tanrısı Bakkhos şerefine yapılan bayramlarda bütün şehir halkı dans eder ve yer yerinden oynardı.

ayrılınca da oğullarına nasıl değişmez bir sadakat gösterdiğini biliyorum. Şimdi onların ikisi de birbirlerini vurup uğursuz cinayetin eliyle aynı günde ve beraberce öldükten sonra, ölenlerin en yakın akrabası sıfatıyla devletin idaresi ve kırallık tahtı bana kaldı. İdareye ve kanunlara tanış olduğunuzu henüz göstermemiş bulunan herhangi bir adamın fikrini, huyunu ve mizacını bilmek hakikaten güçtür. Benim gözümde, şehrin idaresini eline aldığı halde, her zaman en iyi tedbirlere başvurmaktan çekinen; hatta, korkaklığı yüzünden susmayı tercih eden bir adam dün de, bugün de en fena bir rehberdir; ve yurdunun mefaatlerini ihmal ederek dostlarını düşünen kimse de, benim gözümde pek aşağıdır. Fakat ben - her yerde hazır ve nazır olan zeus şahit olsun ki- vatandaşlarının saadetine bozacak bir şeyin yaklaştığını görünce asla susmayacağım ve vatanımın düşmanlarından kendime dost seçmeyeceğim. Şunu iyi bilirim ki, bizim selâmetimizi gözetten bu vatandır, ve ancak onun emniyetli kucağında sahiden dostlar elde edilebilir. Ben de bu şekilde hareket ederek Thebai'yi yükselteceğim. Oidipus'un oğulları hakkında tellâl vasıtasıyla halka ilân ettirdiğim şey de bununla alâkalıdır. Atalarımın yurdu için ölen Eteokles, kahramanlığının mükafatına müstahak olarak, mezara gömülecek ve ölümler diyarına giden en iyi insanlara yapılan bütün âyinler ona da yapılacaktır. Fakat bütün şehre ilân edildi ki, sürgünden dönerek bu vatani ve atalarının Tanrılarını ateşe verip yok etmek isteyen, intikamını akrabalarının kaniyle söndürmek ve sizi kölelik zincirlerine vurmak isteyen Polyneikes için hiç kimse matem tutmayacak ve mezarında âyin yapmayacaktır. Hayır, cesedi mezara konmayacak ve köpeklerle kuşlar tarafından iğrenç bir şekilde yenecektir. Bunu böyle istiyorum. Mücrimler hiçbir zaman benden iyilerin gördüğü mükâfatı görmeyecektir. Fakat vatanın iyiliğini isteyen herkes, ölümünde de, hayatında da, benden her zaman en yüksek itibarı görecektir.

KORO BAŞI - Ey Kreon, Menoikeus'un oğlu, demek şehrimizin dostu ile düşmanını birbirinden ayrı tutmak istiyorsun! Ölümler hakkında da, biz yaşayanlar hakkında da her emri vermek senin elindedir.

KREON - Siz de benim emirlerimin gözcüsü olun.

KORO BAŞI - Bu işi bizden daha gençlerin sırtına yükle.

KREON - Ölümleri kimin bekliyeceği tâyin edildi.

KORO BAŞI - Öyleyse neden bunu başkalarına da emrediyorsun?

KREON - Emrime aykırı hareket edilmesine mani olmak için.

KORO BAŞI - Hiç kimse bile bile ölüme atılacak kadar çılgın değildir.

KREON - Doğru, böyle bir şey yapanın cezası ölümdür. Fakat kazanç hırsı çok defa insanları felâkete sürüklemiştir.

(Bir muhafız gelir.)

MUHAFIZ - Efendimiz, buraya nefesim kesilmiş bir halde geliyorsam, bunun hızlı koşmaktan olduğunu söyleyecek değilim. Büyük bir endişenin doğurduğu tereddütler beni sık sık, yolumdan alıyordu ve tekrar geri dönmek için, sık sık durakladım. Çünkü ruhum mütemadiyen bana şöyle diyordu: Bedbaht, cezanı bulmaya mı gidiyorsun? Sefil daha duruyor musun? Kreon bunu başka birinden duyarsa onun hiddetinden nasıl kurtulursun? Kendi kendime böyle mücadelelerde bulunarak güçlüklerle ilerlerdim ve bu kısa yolu bu kadar uzattım. Fakat nihayet buraya, sana gelmek kararı galebe çaldı. Fena bir haber de getirsem, söylemek lâzım. Çünkü sımsıkı sarıldığım bir tek ümidim var. Alnımda yazılı olandan başkası başıma gelmez.

KREON - Ne var? Seni bu kadar telâşa düşüren nedir?

MUHAFIZ - Evvelâ bırak da başıma gelenleri anlatayım! Bu işi ben yapmadım, yapanın kim olduğunu da görmedim. Beni bu yüzden cezalandırmak haksızlık olur.

KREON - Pek ihtiyatlı konuşuyorsun, ve anlatacaklarına pek dolambaçlı yollardan gidiyorsun. herhalde iyi bir haber getirmedi.

MUHAFIZ - Evet. İnsan fena haberleri kolay kolay söylemiyor.

KREON - Ne söyleyeceksen söyle, sonra buradan çekil git.

MUHAFIZ - Söylüyorum işte; biraz evvel meçhul biri ölüyü, cesedine kuru toprak serperek ve âdetlerin emrettiği şekilde takdis ederek gömdü. Sonra ortadan kayboldu.

KREON - Ne dedin? Dünyada kim bunu yapmaya cesaret edebilir?

MUHAFIZ - Bilmiyorum, ortada ne kazılmış bir yer, ne de küreklenmiş bir toprak vardı. Yer kaskatı idi. Ne tekerlek izleri, ne de bir çatlak görünüyordu. Bu işi yapan hiçbir iz bırakmamıştı. Sabahın ilk nöbetçisi bize bunu gösterdiği zaman şaşır-dık, hayret içinde kaldık. Çünkü ölü orada tanınmaz bir halde yatıyordu. Gömülü değildi, yalnız cezayı hafifletmek ister gibi, ince bir toz tabakasıyla örtülmüştü. Cesedi bürüklemeğe gelmiş hiçbir vahşi hayvanın, hiçbir köpeğin izi görülüyordu. O zaman herkes hiddetle birbirine bağırmağa başladı. Her nöbetçi öteki nöbetçiyi kabahatli buluyordu, ve neredede dövüşmeğe kadar varacaklardı. Buna mani olacak kimse de yoktu. Çünkü orada bulunan herkes kabahatli idi; fakat kim-senin bu karanlık işteki alâkasını ispat etmeğe imkân yoktu. Hiçbirimizin bunu yapmadığını, böyle bir şey yapmayı tasar-lıyan ve yapan bir kimse ile bildik olmadığımızı ispat için kızgın demiri taşımağa, ateşin içinden geçmeğe, tanrılara ye-min etmeğe hazırдық. Nihayet, araştırmadığımız hiçbir taraf kalmadıktan sonra, aramızdan biri bir teklifte bulundu ve herkesin yüzü korkudan toprağa çevrildi. Çünkü kendisine itiraz edecek halde değildik. Fakat dediğini yaparsak ne fay-dası olacağını da bilmiyorduk. Hiçbir şey saklamadan gelip

sana bütün felâketi anlatmamızı söyliüyordu. Bu fikir kabul edildi. Fakat kura çekildiği zaman kader bu işi ben zavallıya yükledi. İşte, istemiye istemiye geldim ve istenmediğimi de biliyorum. Çünkü fena haber getirenleri hiç kimse sevmez.

KORO BAŞI - Efendimiz, deminden beri bir şey düşünüyorum; bu işi bir Tanrı yapmış olamaz mı?

KREON - Sus, hiddetimi taşırmadan sus! Sonra ihtiyar olduğun kadar da budala olduğun meydana çıkacak. Söylediklerin tahammül edilmez bir şey: gûya Tanrılar böyle bir ölüyle alâkadar olurlarmış! Etrafı sütunlarla çevrili mâbetleri bütün adaklariyle birlikte alevler içinde yakmaya, memleketi ve kanunları yıkmaya gelen böyle bir adamı, hizmetine mükâfat olarak, tanrılar toprağın altına kabul ederler mi sanıyorsun? Tanrıların kötülere itibar ettiğini ne zaman gördün? Hayır, böyle bir şey olamaz. Biraz evvel şehirde bazılarının memnu-niyetsizliklerini saklıyarak arkamdan homurdandıklarını, gizlice kafalarını salladıklarını ve sadık tebaalar gibi başlarını boyunduruğa uzatmadıklarını gördüm. Anlıyorum ki onlar muhafızlara para vererek bu fena işe sürüklenmişler. Çünkü insan oğlunun hiçbir icadı para kadar fesat verici değildir. Ülkeleri harap ve yerle bir eden odur; dessaslığı öğretmek mertliği bozar ve böylece asil ruhları fenalığın menfur yoluna saptırır. İnsanları her türlü hileye başvururur ve onlara her günahı işletir. Fakat para hırsıyla bu işi yapanlar, ergeç, müstahak oldukları cezaya çarpılacaklardır. İşte, saygı besle-diğim Zeus'un ismi üzerine yemin ederek sana derim ki; eğer o ölüyü kimin toprakla örttüğünü meydana çıkarmaz ve kendisini önüme getirmezseniz, sizi sadece öldürmekle kalmıyacağım; evvelâ, bu cinayeti itiraf edinceye kadar, ayaklarımızdan diri diri astıracağım; böylece bundan sonra mükâfatın nede aranılacağını bilerek ona göre peşinden koşarsınız ve şunu öğrenirsiniz: Nerden geldiğine bakmaksızın kazanç peşinde koşmak doğru değildir. Çünkü meşru olmıyan kazanç-

lar insana saadet getirmek şöyle dursun, onu büsbütün felâkete sürükler.

MUHAFIZ - Bir kelime söylememe müsaade eder misin, yoksa gideyim mi?

KREON - Görmüyor musun, sözlerin beni ne kadar taciz ediyor!

MUHAFIZ - Kulaklarını mı, yoksa ruhunu mu?

KREON - İstirabımın yerini öğrenip ne yapacaksın?

MUHAFIZ - Çünkü bu işi yapan senin kalbini yaraladı, ben sadece kulaklarımı.

KREON - Sen yaratılıştan geveze bir adammışsın.

MUHAFIZ - Fakat bu işi yapan adam ben değilim.

KREON - Sensin, para için kendi canını bile feda ettin.

MUHAFIZ - Eyvah! yanlış yere şüphe altında kalmak, ne kadar feci!

KREON - Boş yere çeneni yorma.. Fakat bu işi yapanları itiraf etmeseniz bile, bu menfur kazanç düşkünlüğünün insana yalnız zarar verdiğini itirafa mecbur kalacaksınız.

(Gider.)

MUHAFIZ - Ah, onu bir bulabilsek. Fakat yakalanır mı, yakalanmaz mı? Bu talihin bileceği şey. Her ne olursa olsun, beni bir daha burada göremeyeceksin! Çünkü hiç ummadığım ve inanmadığım halde kurtulduğum için tanrılara minnet ve şükran borçluyum.

(Çıkar.)

KORO - Birçok kudretli şeyler vardır, fakat hiçbiri insan kadar kudretli değildir. İnsan, karanlık denizlerin üzerinde, fırtınalı lodos rüzgârıyla kabaran dalgaları aşarak, gürültüler arasında yoluna gider.

Toprağı, bu ebedi ve yorgunluk bilmiyen tanrıyı bile yorar, kuvvetli atların çektiği sapanı dolaştırarak her sene onun bağrını altüst eder.

Şunu çok bilmiş insan, gamsız kuş sürülerini, ormandaki yırtıcı hayvanları, denizdeki türlü mahukları ipten örülmüş ağlarla tuzağa düşürür. Dağın yabani hayvanını zekâsiyle yola getirir, atın yeleli başına koşum, kimseye râm olmıyan dağ boğasının boynuna boyunduruk geçirir.

Bunlardan başka, konuşmayı, yüksek düşüncelerine kanad vermeği, ülkeler idare etmeği, soğuk gecenin kırağısından, rüzgârın savurduğu yağmurun oklarından korumayı öğrenmiştir. Her tedbiri bilir, önüne çıkan hiçbir şeyden şaşırmaz. Yalnız ölümden nereye kaçacağını bilemeyecektir; fakat en devasız dertlerin bile devasını bulmuştur.

Akıllara hayret veren hünerleriyle bazan iyiye, bazan kötüye sapar. memleketin kanunlarına, tanrıların mukaddes adaletine kim uyarsa devletin büyüğü o olur. Fakat küstahlılığa sapan ve yersiz hiddete kapılan, hiçbir ülkenin malı değildir.

Böyleleri benimle bir çatı altında bulunmasın ve benimle aynı duyguyu taşımasın.

(Antigone ile Muhafız görünürler.)

KORO BAŞI - Ne inanılmaz şey! Bir mucize mi görüyorum?

Tanıdım, artık inkâr edebilir miyim? Antigone, Oidipus'un, bedbaht bir babanın, bedbaht çocuğu. Ne oluyor? Yoksa hükümdarın emrine aykırı hareket ettiğin için mi seni böyle tutup getiriyorlar? Böyle bir çılgınlık yaparken mi yakalandın?

MUHAFIZLAR - İşte o işi yapan budur. Ölüyle meşgul olurken yakaladık. Kreon nerede?

KORO BAŞI - İşte, sarayından çıkıp tam zamanında geliyor.

KREON - Ne oluyor? Neden tam zamanında geliyor muşum?

MUHAFIZ - Efendimiz, insan asla yeminle kendini bağlamalı. Çünkü düşünüp kararından vazgeçiyor ve yalancı çıkıyor. İşte ben de, senin gazabının korkusuyla buradan gittiğim zaman, çabuk çabuk yanına dönmek için sıkı yeminler etmiştim; fakat hiç beklemediğim, aklımdan bile geçirmediğim

ve bütün başka sevinçlerden daha üstün bir sevinç içinde, biraz evvel ettiğim yemine rağmen, bak yine geldim. Mezar başında uğraşırken yakalanan bu kızı da beraber getirdim. Bu sefer kura filân çekmedik, doğrudan doğruya bana teslim edildi. Efendimiz, artık onu al, kendin sorguya çek, ne istersen yap. Ben, kabahatsiz olduğum için, cezadan da pek haklı olarak kurtuluyorum.

KREON - Getirdiğin bu kızı nerede ve nasıl yakaladın?

MUHAFIZ - Ölüyü gömmek istiyordu. Hepsi bu kadar.

KREON - Bundan emin misin? Ne dediğini biliyor musun?

MUHAFIZ - Mezardan mahrum ettiğin adamı gömerken gördüm. Açık ve sarih olarak anlatabildim mi?

KREON - Nasıl gördünüz ve nasıl yakaladınız?

MUHAFIZ - Nasıl olduğunu dinle öyleyse: Hiddetinin korkusuyla dehşet içinde kalarak oraya döndüğüm zaman, ölünün vücudunu örten tozları süpürdük ve cesedi tamamen meydana çıkardık. Sonra ölüden yayılan kokuyu duymamak için rüzgâra arkamızı vererek bayırın kenarına oturduk. Hepimiz tetikte idik ve her hangi birisi vazifesinde kusur edecek olursa hemen küfürü basıp kendisine ihtar ediyorduk. Güneş öğle vakti mavi gök ortasında ışık saçıp etrafı kavuruncaya kadar böyle devam etti. Tam bu sırada âni olarak bir kasırga koptu, yerden tozları kaldırdı, gökyüzüne savurdu; yakındaki ormanın yapraklarını koparıp dağıttı. Tanrıların bu âfetine gözlerimizi kapayıp boyun eğdik. Fakat uzun bir zaman sonra rüzgâr sakinleşince bu genç kız görüldü. Döndüğü zaman yuvasını boş ve yavrularını kaçırmış bulan bir dişi kuş gibi keskin feryatlar çıkarıyordu. Ölüyü böyle çıplak görünce yüksek sesle ağlıyor ve bunu yapanlara müthiş lânetler savuruyordu. Hemen elleriyle kuru toprak getirdi ve güzel tunç testisinden üç defa su dökerek ölünün vücudunu takdis etti. Bunu görünce derhal fırladık, hiç ürkmiyen, gözünü bile kırpmıyan kadını yakaladık; hem bundan evvelki işten, hem

de bu işten dolayı suçlu tuttuk. Fakat o inkâra falan sapmadı. Buna hem sevindim, hem de içim acıdı. Çünkü felâkete sürüklemek acı bir şey. Ama bütün bunların o kadar ehemmiyeti yok. kendi canımı kurtardım ya, bana bu yeter.

KREON - Sen, başını eğip duran! Bu işi yaptığını itiraf mı yoksa inkâr mı ediyorsun?

ANTİGONE - ben yaptım, itiraf ediyorum, hiçbir şeyi inkâr etmiyorum.

KREON - (*Muhafıza*) - Çekil buradan, istediğin yere gidebilirsin, ağır bir ithamdan kurtuldun; hüsrün! (*Muhafız çıkar, Antigone'ye*) Şimdi sen söyle, fakat kısa kes; bu işi yasak eden emrimi biliyor muydun?

ANTİGONE - Biliyordum. Nasıl bilmem? Herkese ilân edildi.

KREON - Demek buna rağmen benim emrime karşı gelmeğe cüret ettin?

ANTİGONE - Fakat bana bu emri veren Zeus¹ değildi, Hades'te² hüküm süren Dike'de³ biz fânilere böyle bir nizam yüklememişti. Ve senin emirlerinde, insan sözlerini tanrıların yazılmamış, değişmez kanunlarından daha üstün yapacak bir kudret bulunduğunu zannetmiyorum. Çünkü bu kanunlar yalnız dün ve bugün yaşamıyorlar, bunlar ebediyen merâdirler ve ne zamandan beri mevcut olduklarını bilen yoktur. Bunun için, insanların mânasız arzularından yılarak, yarın tanrıların cezasına çarpılmak istemiyordum. Günün birinde öleceğimi

1 Zeus, (Lâtinlerde: Jupiter) eski Yunan tanrılarının en büyüğüdür. Yunan tanrıları arasında, mahiyet itibariyle, diğer dinlerin tanrılarına benzeyen yalnız Zeus'tur.

2 Hades, ölüm tanrısı, aynı zamanda ölülerin ruhlarının gittiği yeraltı dünyası mânasına da gelir; bazan doğrudan doğruya ölümü de ifade eder. Bir ismi de Pluton'dur.

3 Dike, hak ve adalet tanrısı. Zeus ile karısı Themis'in çocuğu. Aynı zamanda ölülerin de hakkını koruduğu için yeraltı dünyasında bulunur ve intikam perileri olan Eriny'leri ölülerin öcünü almağa gönderirdi.

senin tellâlin bağırmazdan evvel de biliyordum. Şimdi ölüm beni vaktinden evvel alırsa benim için bir kazançtır. Çünkü, benim gibi binlerce üzüntü içinde yaşayıp giden biri için ölüm bir kazanç değil de nedir? Bahtımın bu şekilde tecellisini görmek benim için acı bir şey olmaz; fakat beni doğuran ananın oğlunu mezarısız kalmış görmek herhalde acı olurdu. Ölüm acı değildir. Eğer, yaptığım iş sana çılgınlık gibi geliyorsa, varsın bir çılgın beni çılgınlıkla itham etsin!

KORO BAŞI - Babasının âsi ruhu kızında kendini gösteriyor; felâket karşısında boyun eğmeyi öğrenmemiş.

KREON - Fakat şunu bil ki, bu mağrur dik başlılık çabuk kırılır. Ateşte fazla su verilerek sertleştirilen en sağlam çeliğin daima daha çabuk kırılıp parçalandığını herhalde görmüşsündür. Bilirim ki dizginler kısa tutulduğu zaman atın azgınlığı çabuk yatıştır. Başkalarının emri altında yaşayanların kendilerini büyük bir şey zannetmeleri doğru değildir. Fakat bu kadın, şehrin umumi kanunlarını ayaklar altına alırken, nasıl bir taşkınlık yaptığını biliyordu. Hele bu işi yaptıktan sonra yaptığı işten öğünmesi ve bana küstahça cevaplar vermesi iki kat taşkınlıktır. Eğer bu cüreti cezasız kalırsa o zaman hakikaten ben kadın olmuş olurum, o da erkek. Hayır, varsın kızkardeşimin çocuğu, varsın çatımın altında Zeus'a ibadet edenlerin bana en yakını olsun, ne kendisi, ne de kızkardeşi korkunç âkibettelerinden kurtulamıyacaklardır. Kızkardeşini de bu gömme işini beraber hazırlamakla itham ediyorum. Onu da buraya çağırın. Biraz evvel evde, aklı başından gitmiş gibi, şuraya buraya koştuğunu gördüm. İşte insan ruhu, karanlıkta kurnazca hazırladığı hileleri, böyle vaktinden evvel meydana vururverir. Fakat, fena bir iş yaparken yakalanıp da bu işi asıl bir çehre ile süslemek isteyenlerden daha çok nefret ediyorum.

ANTİGONE - Bana ölümden daha kötü bir şey mi yapmak istiyorsun?

KREON - Hayır, hiçbir şey! Bu olduktan sonra benim için her şey oldu demektir.

ANTİGONE - Öyleyse ne bekliyorsun? Sözlerinde beni memnun edecek bir taraf yok, olmayacak da; benim sözlerim de her halde senin hoşuna gitmiyor. Fakat buna rağmen ben, kendi öz kardeşimi mezara koymuş olmak gibi asıl bir şerefi başka nerde kazanabilirdim? Buradakilerin hepsi, ağızlarını korku bağlamış olmasa, bunu doğru bulduklarını söylerdi. Fakat hükümdarın da birçok imtiyazları vardır ve bu arada keyfinin istediğini söylemek ve yapmak da elindedir.

KREON - Thebai'liler arasında bunu böyle gören yalnız sensin.

ANTİGONE - Hepsi böyle görüyorlar, fakat korkudan dillerini tutuyorlar.

KREON - Bunlardan ayrı düşündüğün için utanmıyor musun?

ANTİGONE - Öz kardeşimize saygı göstermekte utanacak ne var?

KREON - Onunla döğüşüp ölen de bir kardeşin değil miydi?

ANTİGONE - Aynı ananın ve aynı babanın oğluydu.

KREON - Ötekine karşı alâka göstermekle buna karşı günaha girmiyor musun?¹

ANTİGONE - Mezarında istirahat eden böyle hüküm vermiyecektir.²

KREON - Fakat sen ona da, bir günahkâra karşı gösterdiğin hürmeti gösterirsen?

ANTİGONE - Onunla beraber ölen bir kardeşti, bir köle değil.

KREON - Birinin koruduğu bu memleketi öteki harabediyordu.

ANTİGONE - Olsun, Hades ikisi için de aynı mezar hakkını tanıtır.

KREON - Ama orada da iyi adam kötü adamla müsavi muamele görmeyi istemez.

1 Öteki: Poyneikes, Bu: Eteokles.

2 Eteokles dini merasimle gömülmüş, yani ebedî rahata kavuşmuştu.

